

Onådiga Luntan & KomAn

Två rapporter, två sidor av samma mynt. Misstro eller tilltro, ovärdigt eller värdigt bemötande. Personliga och samhälleliga kostnader eller framgång för individen och sänkta utgifter för samhället. Var så god välj!

Onådiga Luntan innehåller berättelser från ett 70-tal personer som utförsäkrats, som går i olika arbetsmarknadsåtgärder; praktik, arbetslivsintroduktion, Fas 3. Skakande berättelser "från dom som ställts utanför".

Den 19 februari 2013 överlämnades Onådig Luntan till *Socialförsäkringsutredningen*. Man kunde tro att ett dokument med sådan verklighetstyngd skulle få genomslag i media, men så har inte skett. Kanske inte ens garvade journalister orkar med den tunga verklighet som här återges?

Berättarna är ömsom personer som för något år sedan varit väl etablerade, men som drabbats av en sjukdom eller olycka, och ömsom personer som hela sitt liv fått slåss mot både inre och yttre demoner. Den som inte har en anhörig med inkomst saknar praktiskt taget överlevnadsmöjligheter. Fallet går fort och djupt, hemlöshet är en nära realitet och känslan av att man inte har rätt att leva växer sig stark hos flera. Barnperspektivet visar sig vara totalt frånvarande i mötet med myndigheter och barnens situation ofta hjärtskärande.

Det som försträcker är inte bara det alltmer stormaskiga sociala skyddsnätet utan också handläggarnas attityder. Genomsyras lagstiftningen av en svart pedagogik, så får den en högtalareffekt i form av tjänstemän som identifierar sig med lagstiftaren och tillämpar lagar och regler mycket restriktivt. Ofta uppträder man föraktfullt och arrogant. Minsta försummelse från den enskildes sida straffas hårt medan myndigheterna kan slarva med det mesta. Bevisbördan ligger

alltid på den svage. Handläggarna själva snävar in sig, flyr jobbet, blir i sin tur sjukskrivna. Det blir en negativ spiral där de utförsäkrade och handläggarna negativt förstärker varandra, till men för båda grupperna. Det blir som en dans in i helvetet.

I KomAn-projektet har Värmdö, Haninge, Tyresö och Nynäshamns kommuner i Stockholms län fått EU-finansiering för ett treårigt samarbete med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och i viss mån psykiatrin. Samarbetet handlar om fyra rehabiliteringsinsatser: mobiliseringskurser för att komma igång, anpassad vuxenutbildning, supported employment samt socialt företagande.

Insatserna finns redan men har i projektet utvecklats för att passa målgrupperna med psykisk, neuropsykiatrisk, intellektuell funktionsnedsättning och för personer med förvärvade hjärnskador. Till exempel har vuxenutbildningen fått specialpedagoger och Arbetsförmedlingen fler handläggare för att kunna ge ett mer långsiktigt stöd på arbetsplatserna. Av de 896 personer som deltagit i KomAn har 302 personer gått ut i arbete eller reguljära studier med studiemedel, vilket motsvarar 34 procent.

Av de 354 som deltagit i 18 månader eller mer har 42 procent gått ut i arbete och/eller studier.

Det intressanta är att detta skett till en lägre kostnad än till exempel den sänkta krogmomsen kostat per ny anställning. Även målgrupper med mycket svår arbetsmarknadssituation har lyckats komma ut på arbetsmarknaden. En samhällsekonomisk studie av KomAn visade att projektet drog in sina kostnader redan efter ett år!

Handläggarna intar också en helt annan roll jämfört med den som redovisas i Onådiga luntan. I KomAn blir man belönad för att hitta samverkan, för att hitta smarta lösningar, för att vara modig, för att lita på deltagarna. Detta leder till att handläggarna trots svårigheterna i lagstiftning och regelverk ändå i stor utsträckning lyckas ordna försörjningen under

insatstiden. Högtalareffekten från den grundläggande inställningen, att det är möjligt att rehabilitera, är handläggare som blir empatiska och som orkar mer. Det blir en positiv spiral där deltagare och handläggare bekräftar varandra och känner uppskattning inför varandra vilket i sin tur stärker dem ömsesidigt.

Jämförelsen mellan dessa två olika dokument visar på följande:

1. Det ihåliga sociala skyddsnätet leder till en allt svartare pedagogik i bemötandet vilket i sig leder till ökad marginalisering och ett demokratiskt underskott.
2. En satsning på kvalificerad rehabilitering i samverkan ger en positiv spiraleffekt med ett värdigt liv både för deltagare och handläggare och med ökad lönsamhet för samhället över tid.

Varför händer så lite? Det finns ju praktiska kunskaper av möjligheterna att rehabilitera och de förskräckande följder när så icke sker – både för de direkt drabbade och en personal som eljest riskerar att brutaliseras.

carin.flemstrom[at]telia.com

Carin Flemström är f d socialchef, f d styrgruppsordförande i KomAn.

Skriver på [Panterbloggen](#).

Onådiga Luntan tillkom inom Arvsfondsprojektet SocialAktion. Under april-september 2012, berättade personer som utförsäkrats, var sjuka och arbetslösa, i Fas 3, arbetslivsintroduktion etc. Den 19 februari 2013 överlämnades Onådiga luntan till Socialförsäkringsutskottet.

[KomAn-projektet](#)